

ІМ'Я & СИМВОЛ. САКРАЛЬНИЙ ЗМІСТ УКРАЇНСЬКОЇ АЗБУКИ

10. Символіка ідеограм

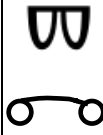
Друга частина акровірша.

Назва, число	Літера	Історія, міфологія, значення
Друга частина акровірша		
Ижеи 10		Відповідник в кирилиці – Й. Грецька Ι і з дієрезою або гебрейська י. Іншими словами: Ти, Котрий. Символ Трійці. Ідеограма: за допомогою Сина і Святого Духа (два трикутника) людська душа доходить до небесного світла.
И десятичне / Ісус 20		Відповідник в кирилиці – И. Можливо, комбінація християнських символів кола і трикутника. Символ подвійної природи Христа. Ідеограма. Бог (трикутник) і людина (коло, яке втілює світло, що веде до Трійці).
Гъерв / Джеєши 30		Невідомо. Синонім до дієслова кладеш. Джерела дають неповну інформацію стосовно цього знаку. У найбільш престижних джерелах, таких як буквар Преслава, Збірник Клодіана, Синайський Требник вона має графему з двома крилами. Ідеограма: лише пізнавши Божественне Світло (горизонтальне крило), людська душа може піднятися на небо (вертикальне крило).
Како 40		Відповідник в кирилиці – К. Гебрейська ק. В перекладі сучасною мовою «неначе», «як». Ідеограма. Людська душа не може відразу піднятися із Землі на Небо. Вона піднімається поступово, що нагадує сходження нагору. Учень поступово піднімається до неба, час від часу падаючи до низу. Той, хто знаходиться на нижчій сходинці не відчуває цих падінь. Чим вище піднімаєшся, тим падіння стають більш болючими. Учень починає уникати падінь і змушений підніматися угору. У цьому полягає шлях ченця – як безперервний шлях догори, потреба у постійному вдосконаленні. Святий Григорій Ниський зазначав: «Цей висхідний рух здійснюється поступово, тому що душа завжди знаходить сили, щоб підніматися все вище <...>. Так Мойсей піднімався по драбині, ніколи не переставав ступати на вищу сходинку, оскільки вона завжди приводить до більш високого рівня». Поняття поступового сходження знаходиться у Посланні імператора Михайла Моравського князю Ростиславу: «Бог, який велить кожній людині, щоб він доходив до пізнання істини і наближувався до більш високого чина» (посилається на Перше послання св. апостола Павла до Тимофія 2: 4). Костянтин вибрав символ сходин, що відповідає смислу акровірша: «Какъ должно мыслити», оскільки сходини є традиційним символом пізнання божественної істини.
Людиѡ		Відповідник в кирилиці – Л.

50		Грецька Λ λ. Люди, які сприймають Божественну мову. Ідеограма: горизонтальна лінія з двома колами символізують людей, які здатні піднятися до Небесного Світла, що позначається вертикальною рисою.
Мыслите 60		Відповідник в кирилиці – М. Грецька Μ μ. Думка. Ідеограма: натхненний небесним духом людський розум підноситься вгору (вістря крил спрямовані вниз) до Небесного Світла (горизонтальна риска з двома колами).
Нашь 70		Відповідник в кирилиці – Н. Лігатура гебрейської ן. Кожна людина має прагнути вгору. Ідеограма: вертикальна риска позначає людину, яка прагне піднятися до небес.
Онъ 80		Відповідник в кирилиці – О. Гебрейська ן. Син Божий. Ідеограма: подвійна природа Сина зображується двома колами, тому що Він є Світло Світла (Нікейський символ). У зворотному смислі – Він править через Своє Світло людьми від землі до Неба. Ця ідеограма дещо схожа на грецький алхімічний знак, що позначає «Син».
Покои 90		Відповідник в кирилиці – П. Грецька Π π або дзеркальна гебрейська ֆ. Душа людини знайде «покой», коли вона прямє дорогою Христа: «Візьміть ярмо моє <...> і знайдете спокій душам вашим» (Мф. 11: 29). Коли хозарський каган просив Костянтина пояснити Новий Заповіт, він звернувся до нього таким чином: «Коли хочеш дати спокій душам нашим ...». Ідеограма: людина, розум якої підноситься до небес (вертикальна риска) знайде спокій у Світлі Господньому (горизонтальна риска з колом).

11. Третя частина розповідає про розповсюдження Слова на Землі.

Назва, число	Літер а	Історія, міфологія, значення
Третя частина акровірша		
Рци 100		Відповідник в кирилиці – Р. Грецька Ρ ρ. Наказовий спосіб від дієслова «говорити». Здатність «говорити» приписують Богу, оскільки засобом його слова був створений Всесвіт. Монах Себа зазначав: «Елементи, які є основою творіння почали своє існування від слова Божого». Невипадковим є також те, що перше ім'я цього ряду складається з трьох фонем. У цьому контексті «говорити» означає «створювати». Костянтин звертається до книги Буття: «І сказав Бог: „Хай буде світло, і з'явилося світло”» (Буття 1:3). Але перейдемо до Нового Заповіту. Сходження Слова на землю подібне до нового творіння, нового Всесвіту, оскільки з цього моменту починається історія спасіння. Монах Себа писав з цього приводу: «Будова світу в цілому потопала у злі, поки Христос не

		прийшов, поки Втілений Бог не завершив створення царства спасіння». Григорій Ниський зазначав: «Старий світ, зруйнований гріхом у минулому, був замінений новим, Божественним творінням. І Повелитель життя його урочисто відкрив, ставши Першонародженим життям». Аналогічне значення має молитва Костянтина: «Бог отців наших і Господь милосердний, який все створив Словом Своїм» («Життя Костянтина»). Ідеограма: перевернуте крило символізує втілення Слова голосом Бога.
Слово 200		Відповідник в кирилиці – С. Можливо, комбінація християнських символів кола і трикутника. Слово / Logos. Божественне одкровення, втілене в іншому аспекті Божественної Трійці: «І Слово стало плоттю, і Воно жило серед нас, і ми споглядали Його славу, яку Він отримав від Свого Батька в якості Сина Першородного» (Іоанна 1: 14). Подібною є репліка Константина сарацинам: «Ми навчилися прославлять Трійцю: Отця, Слово і Дух., три іпостасі в єдиній подобі» («Життя Костянтина»). Ідеограма схожа на ідеограму літери Ісус (2-е місце другого ряду). Вона складається з двох частин: кола і трикутника, символів подвійної пропорції Сина, але є перевернутою. Символізує слово (коло), яке підтримується Трійцею (трикутником): «І Слово стало плоттю <...> і ми споглядали славу Його» (Іоанна 1: 14).
Твердо 300		Відповідник в кирилиці – Т. Грецька Т τ. Tvrudo, в значенні «оплот», «потужний», «непохитний». Коли Костянтин перебував при дворі хозарського кагана, він, піднявши кубок, сказав: «За єдиного Бога і його Слово, засобом якого небеса утвердились» (вільна цитата із Псалма 32: 6 «Слово Господа утвердило небо»). У цьому разі поняття «оплот» розуміється таким чином: Бог створив засобом слова досконалі форми, які ведуть до спасіння. Крім того поняття «укріплення» вказує на активний принцип Святого Духа. Ідеограма: пишеться над рядком, символізує небо, яке ставало світлим завдяки Слову, тому слугує орієнтиром для спасіння людей.
Оук 400		Відповідник в кирилиці – У. Лігатури Ѣ, Ѹ. Синонім до іменника учення. Голосна [у] була дифтонгом у X ст. як і голосна [ы]. Пізніше до 36 глаголичних літер додаються [ou], [ы], що точніше відбиває фонетичну систему слов'янської мови. Така закономірність зберігається у Кирилиці і проявляється у дифтонгах [ou], й [ы]. Наявність 38 фонем наближувала слов'янську азбуку до грецької. З цього приводу монах Храбр зазначав: «Дехто говорить, чому Костянтин сотворив 38 букв, коли можна писати меншою кількістю, як греки, які користуються 24 літерами? Але вони не знають, скільки насправді букв вживають греки, оскільки у них 24 букви <...>, але вони додали 11 дифтонгів і 3 числа <...> в цілому 38» [1]. У Кирилиці для дифтонгів вводяться подвійні знаки. Зустрічаються й інші назви цієї літери. В акровірші Костянтина Пресвітера вона іменувалась «іпостась» з грецької υ. Ідеограма складає три накладені один на один кола, які символізують три іпостасі Трійці – Отця, Сина і Святого Духа.

		Символіка потрійного кола переважає в ідеограмах четвертої частини акровірша, оскільки узгодженість Трьох Іпостасей у християнській містиці – рушійна сила спасіння.
Фертъ Фатает 500	 	Відповідник в кирилиці – Ф. Грецька Φ φ. У давньослов'янському дієслові «хватати» початкові літери [хв] у багатьох південнослов'янських діалектах перейшли у звук [ф]. Наприклад у сербській мові – «фатає». Позначає граничне наповнення, критичний стан матерії, яка рушає з місця у пошуках духовного удосконалення. Ідеограма зображує землю, яка підноситься до неба (вертикальний прямокутник, див. ідеограму «земля» на 9 місці).
Хѣръ Христос 600	 	Відповідник в кирилиці – Х. Можливо, поєднання латинських g і h. «Павукоподібна» ідеограма. Зустрічається досить рідко у слов'янських рукописах (три рази у Сінайському рукописі і один раз в Ассеманієвому Кодексі, у Паризькому букварі). Реформатори азбуки відкинули її, оскільки за формою вона дублює [х] «ходатаї». Ідеограма: коло символізує Євангеліє, яке місіонери розповсюдили у чотирьох кінцях світу: «Ідіть по всьому світу і проповідуйте Євангеліє всьому живому» (Мк. 15: 16). Монах Себа так пояснював чотири риси грецької [х]: «Ця літера, в якій чотири кути і чотири кінці, втілює чотири сторони світу, після того, як Христос (центр літери), наш Бог, піднявся на небеса».
От, Омега Отець 700		Відповідник в кирилиці – Ѡ ѡ. Лігатура Ѡ зі своїм оберненим зображенням. Милосердний, щедрий людинолюбець. Епітет, який часто вживається поряд з Іменем Отця: «Отже, будьте милосердні, як Отець ваш милосердний» (Лк. 6: 36); «Благословен Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, Отець милосердя і Бог всякого втішання» (Кор. 1: 3). Ідеограма: милосердя Отця символізується центральним колом, яке сходить на землю в оточенні Двох інших Іпостасей (дві вертикальні риси, поєднані горизонтальною).
Шта Щедр 800		Відповідник в кирилиці – Щ. Лігатура з Ш і (або з Ѡ, що менш ймовірно) або гебрейська ש. Іншими словами – милосердний, щедрий людинолюбець. Епітет, який часто вживається поряд з Іменем Отця: «Отже, будьте милосердні, як Отець ваш милосердний» [Лк. 6: 36]; «Благословен Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, Отець милосердя і Бог всякого втішання» [Кор. 1: 3]. Творчість Костянтина уявляється його біографом, як відкритий прояв милосердя Бога. Літопис його життя починається так: «Бог милостивий і милосердний, який очікує покаяння людей». Акрівірш руського літопису XVII ст. зберіг «щедр», як «щедрый человеколюбець». Ідеограма: милосердя Отця символізується центральним колом, яке сходить на землю в оточенні Двох інших Іпостасей (дві вертикальні риси, поєднані горизонтальною).
Ци Целіт		Відповідник в кирилиці – Ц. Гебрейська צ (прикінцева форма).

900	✓	Третя особа теперішнього часу до дієслова «зцілить». Тут застосовується у смислі духовного зцілення людини Богом. Це дієслово зустрічається в акровірші Костянтина Пресвітера (22 вірш): «Ипостась же всякого цѣлиши», а також в акровірші Ярослава (40 вірш): «Ицели мя, Владыко, недостойного». З’ясувавши семантику цієї літери, можемо реконструювати всю промову Костянтина хозарському кагану: «Ти, котрий (в лиці) Ісуса встановлюєш, як люди (повинні) мислити, (тому що) Син – наш покой, скажи слово тверде, ібо Христос заключає в Собі учіння (і) Отець милосердний (нас) зцілює». Ідеограма втілює подвійний рух, сходження Слова на Землю (ліва скісна риска) і сходження людей до Небесного Світла (крило із висхідним рухом), що символізує прагнення домогатися духовного зцілення. В іконописі застосовуються аналогічні символи, як скісна риска на хресті, спрямована з ліва на право, що символізує духовне зростання. Монах Себа пояснює таким чином грецьку літеру епсілон [υ]: «Форма цієї літери являє сходження Христа у прірву пекла і Його вихід з нього».
-----	---	--

Далі буде.